

1709.
I. N. J.
Dissertatio Philosophica
De
Animæ Immortali-
tate ex Lumine Naturæ de-
monstrabili,

Quam
Adspirante divina gratia
&
Consentiente Ampli-
Ordine in Regia ad Eminentiam Academia

PRÆSIDE
VIRO CELEBERRIMO
MICHAELE DAU,

et Professore Ordinario Facul-
tatis Philosophicæ h. t. Decano

publicæ ventilationi
submittit

PETRUS KNOLL, Kil. Holsatus

Respondens.

In Publico MAiori MDCCXVI.

d. 22. Februarii.

DORPATI, excudit JOHANNES BRENDEREN,
Acad. Typograph.

VIRO

Summe Reverendo, Amplissimo
& Excellentissimo
DOMINO

Johanni Fischero,

S: S: Theologiæ Doctori Celeberrimo
Pro-Cancellario Academiæ Dorpatensis
MAGNIFICO,

Superintendenti per Livoniam Generali
& Consistorii Ecclesiastici in Livonia
Præfidi Gravissimo.

Plurimum Reverendo & Amplissimo
DOMINO

Laurentio

S: S: Theologiæ Licentiæ
Celeberrimo, Consistorii Ec-
& Pastori Nyggenfi

Maxime Reverendo, Amplissimo
& Celeberrimo
DOMINO

M. Olao Moberg,

S: S: Theologiæ Professori & hoc tem-
pore in Academia Dorpatensi
RECTORI MAGNIFICO

Dignissimo.

Nec non Consistorii Ecclesiastici Decano
& Templi Cathedralis Pastori Meritissimo

Plurimum Reverendo & Amplissimo
DOMINO

Gabrieli Sfragge/

Orient: & Græcæ Linguae Professori Dex-
terrissimo, Consistorii Ecclesiastici & Pastori
Cawelectensi Meritissimo.

*Academicam gratia
mente offert.
cum Admiratore
vancillimus
Respondens.*

Non evehendum mentis est lumen nimis
 Nostra, quod arduis parum nos adjuvat
 In cogitationibus, caliginem
 Minusq; dissipat, velit quam strenuus
 Sapientiae cultor recondita; leves
 Ratiunculae quem non movent & fuitiles.
 Nec elevandum, sed nimis praestantius
 Quo non Ade propagini donum datum.
 Hoc est, quod abditas opes mirabilis
 Mundi recludit & Creatorem velut
 Monstrat manu, quod propriam nos edocet
 Beatitudinem, logos quod & strophas
 Evertit omnium, quibus Spinosi vel
 Epicurus aut Hobbes placet; sacerrimos
 Quos iure dicimus sophos. Tuos proin
 Knolli labores excipit plausu, pius
 Et sobrius quemcunq; delectat modus
 Ratiocinandi. Pergito decurrere
 Hunc tramitem. Pulcherrimum Te praemium
 Manet, Ter optimus Deus quod conferet
 Non terminandum seculorum cursibus.

Id quod Politissimo Dno. Auctori
 Respondenti ob pietatem indu-
 striam & modestiam sibi com-
 mendatissimo ex animo pre-
 catur

PRÆSES

Præloquium.

A nimas hominum praestantiores esse anima-
 bus brutorum, adeoq; non aequae ac bruto-
 rum post mortem interire illis, qui scripturam Sa-
 cram pro verbo DEI habent, veritas est extra o-
 mnem dubitationis aleam posita. Tot enim sunt
 dicta, tot loca in sacris literis continentur, quae
 immortalitatem animae tam evidenter probant,
 ut omne contradicendi studium procul esse jubeant.
 Unicum illud classicum Matth. 10. v. 28. Ne me-
 tuatis vobis ab his, qui occidunt corpus, animam
 autem non possunt occidere, sufficeret, etiamsi alia
 testimonia deessent. Ut ut autem certo nobis con-
 stare possit, animam corpori esse superstitem, si scri-
 pturam Sacram consulimus, tamen majori diffi-
 cultate premi videntur, qui idem beneficio luminis
 naturalis, sepositis argumentis ex Sacro codice de-
 summis non solum probabiliter concludere voluit, sed
 insuper demonstrare conantur. Hinc utrum ani-
 ma hominis sit immortalis, an una cum corpore
 intereat, magno apud Veteres studio & contentio-
 ne quaesitum fuit; Dignam videlicet rati sunt con-
 troversiam, in qua hominum ingenia desudarent,
 cum omnium causa ageretur. Hinc etiamnum
 hodie Clarorum Virorum certamina in diversas
 abeun-

abeuntium partes. Quamvis vero nonnulli id potius articulum fidei sua facere velint, quam ratiocinationis effectum: Attamen si quæ in utramque partem de re tantopere controversa disputata sunt hætenus inter eruditos, perpendamus omnia, non diffitendum est, argumenta talia adduci pro immortalitate animæ, quæ & sufficiunt ad eam demonstrandam, & reclamantium sententiam refellere valent. Hæc sunt, quæ me etiam moverunt, ut rem eandem in præsentis disquisitione ventilandam susceperim, ausimq; contendere, immortalem esse animam, posse argumentis idoneis ex ratione desumptis, demonstrari. Quod ut evincam, sequenti progrediar ordine. Primum explicabo, quid sit demonstrare. Quod ubi factum fuerit, præmissa varia acceptione vocabuli Immortalis, adducentur argumenta, quibus animæ immortalitas probatur. Post argumenta proposita transitus fiet ad antithesin, eaq; refellentur, quæ ad contrariam sententiam stabiliendam afferri queunt. His deniq; subjungendus erit usus eximius ex hac fluens assertione contra Atheos, & brevis adhortatio, ne facultatibus animi abutamur.

§. I.

DEmonstratio est duplex: alia, quæ ex effectu causam, vel ex causa remota effectum demonstrat: alia, quæ effectum per causam proximam & immediatam demonstrat. Illa vocatur aliàs Demonstratio ἡ ἐκ τῆς αἰτίας, hæc autem ἡ ἐκ τοῦ ἐφ' ἑκτα, & est hujus loci. Dicitur hæc Demonstratio græcè ἀπὸ τοῦ ἀποδείκναι, quæ vox varias habet significationes, quas tamen, quia parum ad rem faciunt, sicco pede transimus. Aristoteles illam modo in sensu latiori, modo angustiori usurpat. Latè quando ipsi sumitur, complectitur omnem syllogismum, qui aliquid infert etiam ex propositionibus verisimilibus & probabilibus, neq; ipsum Enthymema tanquam Syllogismum imperfectum excludit: Strictè vero quando ipsi sumitur, denotat non quemcunq; Syllogismum, sed talem, qui constat ex propositionibus simpliciter veris, indeq; gignit conclusionem, quæ parit scientiam.

Ira namq; describit illam Demonstrationem Aristoteles ipse, quando Posteriorum Analyt. cap. 2. dicit, quod Demonstratio (scilicet stricte sic dicta) sit συλλογισμὸς ἐπιστημονικὸς sive, qui parit scientiam. Non igitur de Demonstratione in lata sua significatione, sed ut stricte sumitur nobis sermo est, quæ quoniam describitur, quod scientiam pariat, quid per illam Aristoteles intelligat, cognoscere juvabit ex loco citato ubi ait: *Scire nos putamus unam quamq; rem simpliciter, cum putamus causam cognoscere propter quam res est, ejus rei causam esse, nec posse eam rem se aliter habere.* Hic tria requirit ab illo, qui rei alicujus scientiam habere dicitur. Primum, ut cognoscat causam propter quam res est, causam simpliciter proximam ad cujus affirmationem sequitur etiam rei affirmatio & ad cujus negationem sequitur rei negatio. Deinde requirit, ut cognoscat, quod causa sit illius rei, cujus scientiam quis acquirere vult. Sic ex gr. non sufficit scire quotannis esse Diametralem interpositionem terræ inter solem & lunam, sed novisse etiam debet, illam interpositionem terræ inter solem & lunam esse causam Eclipseos lunæ. Tertio ut certus sit, rem aliter se habere non posse i. e. prædicatur necessario suo subjecto inesse, idq; ei debet esse adeo persuasum, ut nunquam

quam credat contrarium. Si quis ejusmodi scientiam ope demonstrationis sibi acquisiverit, ille veram Demonstrationem proprièq; dictam usurpasse censendus est. Sin vero scrupulus & dubium remanet, non scientia, sed opinio potius est appellanda. In eo namq; differunt opinio & scientia, quod scientia sit firma & cum constantia animi conjuncta notitia, faciatq; cognoscentem omnino certum, opinio vero sit cognitio infirma, tenuis & inconstans, quæ hominem nutantem & fluctuantem reddit.

§. II.

Ex his, quæ de Demonstratione diximus, jam quivis facile intelligere potest, quid velimus, quando immortalitatem animæ ex lumine naturæ demonstrabilem esse, affirmamus. Nimirum hominem eo posse pervenire, ut non tantum cognoscat probabiliter, animam esse immortalem, verum & argumentis talibus immortalitatem evincat, quæ scientiam in intellectu humano gignant tam certam, ut immortalitatem animæ in dubium nemo amplius vocare queat, qui semel eam, uti par est, perpendit, & argumenta, quæ id persvadent, non obiter consideravit: Additur autem ex lumine naturæ, ut indicetur, argumenta immortalitatem animæ probantia, non esse ex sacrâ scripturâ depromenda.

§. III.

Veniendum nunc ad ipsa argumenta, quæ luculenter animæ immortalitatem demonstrant. Sed prius de ipsa voce immortalis constare debet, & quid illa significet, Immortalitas quatuor modis accipitur, 1. Pro impotentia moriendi absoluta & omnimodâ, ita ut aliquis simpliciter ac per naturam ab omni interitu immunis sit, nec ullo modo desinere possit. Quo sensu solus DEus ~~immortalis~~ immortalis ac in corruptibilis est. 2. Pro impotentia moriendi ex dono & singulari ordinatione DEI. Sic corpora beatorum & damnatorum erunt incorruptibilia, non ex proprietate naturæ, sed DEI tum gratia, tum dispositione peculiari 3. Pro potentia non moriendi, quo sensu illud immortale, quod actu non moritur, mori tamen potest, certa conditione posita, qua non posita in moriendi actum nunquam deducitur possibilitas moriendi, quæ cum non moriendi possibilitate conjuncta est. Atq; hoc modo corpus primi hominis immortale fuit. Non enim aderat impotentia moriendi, sed tamen potentia non moriendi. 4. Pro impotentia moriendi ex Gratiâ Creationis, quo pacto omnis spiritus est immortalis. Ita enim productus est, ut vi concreata sibi naturæ mori prorsus nequeat, sive interire,
 etiam

etiam si per omnipotentiam DEI possit destrui ac in nihilum redigi, & quia omnis compositionis ex materia & forma substantiali expers est ratione intrinsicæ suæ naturæ ab omni corruptione libera existit. Vid. Lassenii. *besiegteltheisterei* §. 2. Annot. ad Dissert. II. Theandri. Solent Philosophi id ita exprimere, ut dicant, spiritum ejusmodi dependentem esse incorruptibilem ab Intra, licet non sit corruptibilis ab Extra. Anima igitur humana in se considerata cum nihil aliud sit quam spiritus, simul patet, eam quoq; modo spiritali esse immortalem, non quidem à parte ante, sed à parte post; Patet eam ratione intrinsicæ suæ naturæ ab omni corruptione esse liberam, nullaq; habere in se principia corruptiva. Alias res in duplici sunt differentia, quæ existentiam suam amitterei. e. desinere possunt. Quædam sunt compositæ, quædam simplices. Priores suam existentiam perdunt, quando partes, ex quibus componuntur, separantur: posteriores autem ut Angeli & Anima hominis perire nequeunt nisi per annihilationem, quæ cum æq; ac Creatio vires Creaturarum superet, omnes mutationes, quæ in rerum natura contingunt, facere non possunt, ut Angelus & Anima humana pereant, s. esse desinant. Pro hac itaque animæ (nam de Angelis nobis nunc non est
 sermo)

sermo) immortalitate, quam multi frustra in dubium vocant, quandoquidem non pauca Doctorum Virorum argumenta satis valida militant, præcipua quæ videntur, hic enarrabimus.

§. IV.

Primum desumitur à Providentia DEi. Pugnatur enim contra DEi sapientissimi provisionis dispositionem non reddere bene merentibus præmia, sceleratis autem & facinorosis poenas. At experimur Viris facinorosis sæpius in hac vita omnia feliciter evenire, fideles autem perpeti varias calamitates & persecutiones. Relinquitur igitur, quod anima post mortem superstes maneat, ubi tum fiat compensatio Virtutum & Vitiorum. Huc respexit Clemens l. 3. recognovit: quando ita conclusit: Si DEus justus est, anima immortalis est. Recte etiam Socrates apud Platonem in Phædone: Grave periculum fore putandum est, si quis neglexerit animam, si enim mors totius dissolutio esset, nimium improbi lucrarentur, cum & à corpore & à sua pravitate liberarentur. Nunc autem cum anima immortalis appareat, nulla superest malorum declinatio, nulla salus, nisi ut optima & prudentissima fiat. Profecto male consultum est hominibus, si improbos supplicia, bonos æterna præmia non maneant, nec DEus nisi justus esse potest, neque patitur justitiae ordo,

ut vir bonus iis sit infelicior, qui se vitis ac sceleribus contaminaverint & voluptatibus servierint, virtus vero sua mercede fraudetur. Idem indigitare voluit Orator ille sacer Chrysostomus, quando serm. 4. de Providentia inquit: Si nihil est post hanc vitam, igitur neque DEus est. Nam si est DEus, justus est, si justus est, juxta merita unicuique distribuit. At si nihil est post hanc vitam, ubi nam accipiant singuli pro meritis? Etenim multi hic bene habent honoranturque, pravi cum sint, alii affliguntur, cum justitiam colant. Quare si post hanc nihil est, emigrabunt justis affecti injuria, & injusti immerita felicitate potentur. Ubi igitur obtinebit justitia? Quod si nemo accipiet, quæ meritis est, nec secundum se DEus justus est, & si non est justus, neque DEus est. Imo tantum abest, ut anima cum corpore intereat, ut potius sceleratissimi homines, qui cum bestiis & vivere & mori cupiunt contrarium testentur eo ipso momento, quo naturæ debitum reddere coguntur, dum quicquid etiam sibi de mortalitate animæ fingant, nihil ominis horrore contremiscunt & poenas sceleribus suis dignas præstolantur.

§. V.

Secundum argumentum desumitur à communi & publicè recepta hominum persuasione. Quod argumentum, quia Cicero præcipuè tractat,

Stat, illius verba nostra hic facimus. Ita vero ille inquit. Neq; enim prisca illi sepulchrorum religiones & ceremonias tanta cura coluissent, nisi habisset in eorum mentibus, mortem non esse interitum omnia tollentem atq; delentem, sed quandam quasi migrationem commutationemq; vitæ. Atq; hac ita sentimus Natura luce, nulla ratione nullaq; doctrina. Hinc omnibus curæ sunt ea & maxime quidem, quæ post mortem factura sunt, & nisi inhere-ret in mentibus quasi augurium futurorum seculo-rum, qui tam amens esset, ut semper in laboribus & periculis viveret? Quid si ergo, inquit porro Tul-lius, omnes, qui ubiq; sunt, consentiunt, esse aliquid, quod ad eos pertineat, qui vita exceßerunt, veri si-mile est, post mortem animas permanere; Nam specimen Naturæ capi decet ex optima quaq; natu-ra, sed optimus quisq; maxime posteritati ser-vit. Nemo unquam sine magna spe immortalitatis se pro patria offerret ad mortem. Nec melior est in hominum genere Natura, quam eorum, qui se natos ad homines juvandos & conservandos arbitran-tur. Est igitur animarum humanarum immorta-litas omnium pene Gentium consensione firma-ta. Si quidem non Philosophi solum, qui cæteros mortales ingenii acumine antecelluerunt hoc in scriptis suis testantur, sed Barbaros etiam popu-los & in illis istos, quos è numero hominum in

bellua-

belluarum propemodum censum hebetudo na-turæ & vecordia redegerat, de animæ immorta-litate non dubitasse, atq; adeo de ejus post hanc vitam statu ac conditione fuisse sollicitos, optimi fideq; digni Autores literis prodidere. Illud te-statur Morneus, quando cap. 15. de veritate reli-gionis Chr. ita inquit: Percurre ab ortu ad occa-sum, à septentrionibus ad Austrum, non Turcas, A-rabes, Persas, sed qui in primis barbari, rudes, feri habentur, Anthropophagos, Canibalos, Caribas, hanc toto orbe fidem unanimi Gentium omnium consensu receptam & approbatam invenies. Non vero hic defatigari posse lectorem existimamus si ad specialiora etiam descendamus, & quos con-stat asseruisse immortalitatem animæ populos barbaros, hic nominemus. Getæ & Thracum justis-simi & fortissimi non putant apud Herodotum se mori, sed eum, qui defunctus fuerit meare ad Za-molxim. Ægyptii apud Diodorum sculum Pa-rentes & Majores suas ad eternam habitationem translatos autumant. De Chinesibus, quorum religio est pure pagana Hugo Linfchotanus afir-mat, credere omnes immortalitatem animæ, atq; post hanc vitam retributionem bonorum malorum-ve, prout quisq; bona malave gesserit. Descriptio regni Africanæ Grineæ, quæ primum à Batarvis e-dita & post latina facta est, narrat, regni ejus inco-

B 2

las

tas de altera vita & extremo iudicio interrogatos respondisse; se quidem extremum iudicii diem prorsus ignorare, adfirmasse tamen, aliam esse rationem hominum & aliam pecorum licet, quæ hominum conditio post mortem foret, prorsus ignorarent, neque scirent, an locus ille, quo transferrentur, supra vel infra terram esset, se nihilominus de supellectile solere partem aliquam defunctis adsignare, ut quocumque tandem venirent, haberent, quod ad usus quotidianos necessarium esset. De Peruanis Gente barbara Josephus Acosta hæc scribit: Indi qui in Peru habitant, animas hominum immortales esse, ac pios vitam æternam, impios autem æternam damnationem manere credunt, corpora vero una cum ipsis animabus aliquando resurrectione esse, omnino ignorabant. De Brasiliæ incolis feris & αἰθρῶν τοῦ φθινοῦς scribit Johannes Lerus, qui annum inter eos versatus est, se non credere, gentem ullam in toto terrarum orbe esse, quæ ab omni religione sit magis aliena: iidem tamen ipso teste, non modo immortalitatem animarum credebant, sed pro certo quoque habebant, post mortem eorum animas, qui virtutem coluerint (virtutem autem definiunt suo more, nempe ultionem sumere de hostibus & quam plurimos mandere) post altissimos montes evolantes patrum & avorum suorum animis aggregari, ibique in amantissimis hortis, perpetuis deliciis

liciis ac tripudiis lætum ævum agere: ignavorum contra manes abripi ab Aynan (sic illi vocant Cacodæmonem) & cum eo sempiternos inter cruciatus vivere. De incolis Virginie Thomas Hariot Anglus sequentia reliquit: Anima immortalitatem etiam credunt, eam statim atque a corpore soluta est, transferri secundum opera, quæ fecit, vel ad Deorum sedes ad perpetuam felicitatem percipiendam vel ad ingentem fossam s. scrobem (quam in extremis mundi finibus procul ab ipsis versus Occidentem sitis, esse censent) ad perpetuum ignem. Vide Georg. Calixtum de immortalitate Animæ cap. I. Plura iam exempla cumulare non attinet, cum adducta plus satis probent, barbaros populos per totum terrarum orbem dispersos immortalitatem animæ unanimi consensu approbasse atque credidisse.

§. VI.

Tertium argumentum suppeditat Plato, quando luce divina animos nostros aspergi ostendit, ex qua coelestem & incorruptam illorum pariter & Angelorum naturam esse, recte colligi potest. Intuenti enim animam humanam statim considerata occurrunt varia ejus officiorum genera, ingens vis & perspicacitas in rebus cognoscendis. Nam composita dividit, & quæ sunt divisa, componit, præterita in memoriam revo-

cat, futura callide præfagit & plura alia agit,
quæ aliquid divini nobis inesse probant.

VII.

Quartum argumentum præbent objecta animæ quæ non solum sunt res caducæ & temporales, verum res simplicissimæ, spirituales & æternæ. Si igitur inter facultatem cognoscentem & Objectum semper magna intercedit convenientia, simillimam quoq; animam esse suo Objecto, ejusdem indolis ac naturæ omnino statuendum erit. Quod si vero anima ejusdem indolis & naturæ est cum suo Objecto, non poterit amplius negari, esse immortalem & naturæ incorruptibilis. Longe si quidem præstantiorem esse animam corpore vel inde apparet, quod corpus quasi serviat animæ, contra anima ejus Domina à natura in hac vita constituta. Corpus enim subjectum est animæ imperio, & anima dominium gerit in corpore, quod indicat corpus esse mortale, animam autem divinæ naturæ atq; immortalem.

§. VIII.

Quintum argumentum est, quod anima se ipsam agitet, & in se ipsa sui motus principia habeat, adeoq; à nullo dependeat corpore, sed naturam longe diviniorem sortita sit, neq; adeo perire aut dissolvi in se possit, cum in se sui mo-

tus

ras fontem, in qua vita ipsa consistit, possideat, nec deferri à se ipsa possit. Vita enim nihil est aliud, quam quædam continuata & perennis motio. Hinc ea de re sequenti modo disputant Platonici: *Qui fieri potest, ut pereat anima vel dissolvatur, si vita illi per se ut proprio & adequato subjecto competat? Nam quod alicui per se convenit, ab illo abesse non potest, ut rotunditas à circulo nequit separari. Illud enim propriè vivit, quod visus non aliena movetur, & cum in se habeat motus perennem fontem, nunquam cessat, nec à se deferitur. Hoc igitur est spiritualis formæ proprium, ut subsistat per se, neq; à corpore, cujus hospitio tantum utitur, omnino dependeat. Quod si etiam nulla res se deferit, & id moritur, quod vita deferit, utiq; animus mori non potest. Est quippè aut vita ipsa, ut S. Bernhardus ait, aut per se & se ipso vivens. Vid. Joh. Baptistam Du Hamell. 4. §. 3. de Mente humana.*

§. IX.

Sextum argumentum est, quod ex summi boni appetitione & rerum mundarum fastidio oritur. Nullum enim est in hac vita tantum bonum, quod adepti tandem aliquando non fastidiamus, quamvis illud avidè appetiverimus. Unde ad alia semper mens anhelat, si quod forte invenire possit Objectum, in quo quiescat. Signum

igitur

igitur est animæ naturā ac facultates cognoscendi & desiderandi eidem proprias caduca omnia transcendere, naturæq; dignitatem superare, quandoquidem eorum nullum invenitur, quod ipsis non tandem frigeat ac vilescat. Verum itaq; est, quod Gregorius Nazian: Doctor celeberrimus dixit: *Corporales deliciae cum non habentur, desiderium accendunt, habitæ vero in fastidium vetruntur, in iis appetitus placet, experientia displicet.* Contra solum summum bonum est, cuius diuturnior contemplatio non tædium, & cuius fruitio nullam nauseam animæ creare potest. Verum quam avide etiam hoc bonum concupiscimus, parum tamen est, quod etiam maxima adhibita diligentia cognoscere licet. Quia igitur non frustra tantum rerum terrenarum fastidium & tantam contra sciendi videndiq; cupiditatem in nobis accendit DEus benevolos, quam exple-re non possumus, priusquam vitam cum morte mutaverimus, necesse est, animam non mori una cum corpore sed post ejus interitum superes-sa. Quam in spem nisi venire possemus, quibus vis animalibus essemus infeliciores, quæ dum ratione carent, nullas molestias, pericula, curas, anxietatem sentiunt, quæ misere homines excruciare solent. Sua sponte igitur sequitur, aliam dari vitam, in qua molestias hic devoratas ex-

cipiet

cipiet gaudium magnum & anima voti sui compos fiet.

§. X.

Septimum argumentū fluit ex eo, quod naturale sit homini secundum virtutem vivere, illud autem dici non posset, si homo jumentum more interiret. Quare si secundum virtutem vivere à Numine divino nobis est implantatum, thesin quoq; nostram veram esse oportet, quod anima sit sua natura immortalis, quia sine spe præmii nemo virtutibus incumbit. In quo nobis assentitur magni nominis Theologus Fridericus Ulricus Calixtus, quando in Dissertatione de Immortalitate animæ ita scribit: *Sublata è mentibus humanis immortalitate anima tollitur simul & evertitur omnis reverentia & cultus Numinis, omne studium probitatis, Virtutis, justitiæ & honestatis. Neq; enim rectè consultus fuerit, qui virtutis causa corpori renuntiaret, si cum corpore ipsa amittenda sit anima.*

§. XI.

Octavum argumentum colligitur ex spiritualitate animæ. Si enim anima esset corporea, eo melius se haberet, quo arctius unita esset corpori, verum contrarium testatur quotidiana experientia. Foeda enim committunt flagitia, magna scelera patrant cupiditatibus

C corpo-

corporis incitati homines, nihil etiam magis sufflaminat intellectum ineptumq; facit ad indagandas rerum causas & celestia sectanda quam corporis ergastulum. Quo magis autem se securis corporis eximere & à sensibus abducere potest anima, eo minora sentit impedimenta in suis speculationibus, quibus tum incumbere poterit quam optimè si tota ex hoc suo carcere fuerit liberata. Deinde quoq; sæpius comperimus animam resistere cupiditatibus corporis, nec permittere, ut agat, quæ carni grata sunt, quod restatur spiritualementem & non corpoream esse mentis naturam. Præterea quam maximam esse diversitatem sensuum & animæ facultatum, satis liquet. Ut enim homo lynceos habeat oculos, solem tamen intraspicere nequit, ejusq; ferre lucem, reliqua membra corporis, si minimo admoventur igni, facile læduntur; Contra intellectus nunquam rerum scientia impletur, nunquam satiatur, nihil est tam sublime, quod ille non capiat, & quo plura capit, eo magis perficitur ac promprior redditur ad alia percipienda. Memoria tanta est capacitas, ut innumeras res, quas videmus & audimus, custodiat, custodita suo iterum tempore depromat. Egregia quoq; animi vis est, quam vocamus inventionem & excogitationem, cujus beneficio quotidie multa in commo-

dum

dum & utilitatem generis humani proferuntur, quæ antea erant ignota. Deniq; si mens omnium corporum essentias complectitur, naturam quoque omni corpore præstantiorem habere, dicendum est. Confirmat ea, quæ protulimus in medium Augustinus lib. de quantitate animæ: *Si anima, inquit, est corporea, cum tam parvo spatio sit, quam corpus est ejus, cur tam magna in ea exprimuntur imagines, cum latitudinem terrarum & alia quoq; ingentia apud se possit imaginari? Idem animam spiritualementem esse, non corpoream hinc colligit, quod veram lineam omni latitudine destitutam, & verum punctum, quod secari non possit, mens perspiciat, & tandem optime concludit nobiscum: Si corporea corporeis oculis mira quadam cognatione rerum cernuntur, animus, quo videmus illa incorporalia, non est corporeus aut corpus.*

§. XII.

Nonum argumentum, idq; omnium fere validissimum, quo animæ immortalitas demonstratur, tale est: Quicquid non dependet à Materia neq; in esse, neq; in operari, id est immortale. Atqui anima est talis. E. Quod omne independens à materia in operari sit immortale, ita pater, quia operationes indicant essentiam, & modus operandi, sequitur modum essendi. Ul-

terius probatur, quia animam natura sua esse im-
mortalem, nihil aliud est, quam eam habere na-
turam talem, quæ sit à materiâ independens, quæ-
que non necessario desinat, materia facta indi-
sposita, sicut sunt formæ accidentales, ut calor &
frigus, vel formæ brutorum, quæ corrumpuntur,
materia facta indisposita, quippe quæ educuntur
è potentia materiæ. Jam vero animam non de-
pendere à Materia in Esse, octavo argumento pro-
batum est, ubi spiritualitatem ejus adstruximus.
Operationes animæ itidem esse independentes
à Materia, concluditur ex Intellectione & Voli-
tione tanquam præcipuis actibus animæ, quos
actus immortales esse apparet ex genere illorum,
quo tales sunt, ut etiam DEo & Angelis conve-
niant, quibus nihil materiæ inest. Nullum etiam
illorum actuum datur organum, quemadmo-
dum materialibus actibus visioni scilicet & au-
ditioni de oculis & auribus prospexisse, constat.
Omnes cerebri sinus & partes scrutare, inquit
Joh. Baptista du Hamell. 4. cap. 4. de mente hu-
manâ nusquam intellectus organa ostendes, nec
quicquam fere occurreret, quod in aliis animantibus
non inveniat. Quod quidem magno est argu-
mento, vim intelligendi nullo organo insidere, sed
plane spiritualemente existere. Jam licet intueri, quam
disimili & diverso à sensibus modo mens ipsa fun-
ctiones

ctiones suas exerit: Ut in se ipsam redit & reflecti-
tur, ut se colligit & quasi intus revocat, cuncta per-
meat, nec habet definitam aliquam regionem cujus
terminis includatur: sensus vero per angustia hebe-
tes infirmi, in exteriora dilabuntur, neq; in se, neq;
in suos actus reflecti possunt, non enim ii colorati
aut sonori. Quod igitur sensum ipsum & illius a-
ctus perspicit, id omni sensu superius est. Vis
quoq; illa, qua res etiam corporeas contemplamur,
qua ipsa phantasmata aut componimus aut divi-
dimus, aut exploramus, aut rejicimus, aut seligi-
mus, aliud quiddam est à sensu, longe diversum.
Nihilne amamus præter corpora? quid amatur in
Amico, animus aut corpus? Fides, benevolentia,
Virtus diligitur. Quid in sanctis, quid in Mar-
tyribus laudamus membra laniata à feris? Quid
tibi videtur, adolescens pulcherrimus si fur sit? quo-
modo horrent oculi tui? nunc quid oculi carnis hor-
rent? si illos interroges, nil illo corpore compositius,
nihil ornatiùs, & paritas membrorum & colo-
ris delectatio illicet oculos & tamen cum audis,
quod fur sit, fugis hominem animo. Vides ex alia
parte senem curvum, baculo innitentem, vix se mo-
ventem, rugis undiq; exaratum. Quid vides,
quod oculos delectat? sed quia audis, quod justus sit,
amas illum & amplecteris. Ex quibus intelligi-
tur, animam non cognoscere modo, sed etiam
C3 appetere

appetere res spirituales, atq; adeo nec intellectum nec voluntatem corporeis organis alligari & consequenter esse immortalem.

§. XIII.

His posterioribus argumentis animam esse immortalem ex ipsius natura & conditione probavimus: Quæ jam sequuntur ulterius ostendunt, DEum nolle animam perdere aut annihilare. Et hoc deducitur ex communicatione summi boni. Quamvis enim DEus sit Ens pulcherrimum, iustissimum, sapientissimum, sanctissimum perfectissimum & ut paucis verbis multa comprehendam, summum bonum, quod sibi ipse sufficientissimum est, & in se ipso acquiescit: Nihilominus placuit illi bonitatem suam cum creatura scil. hominibus communicare. Indidit eum in finem illis intellectum, ut si eo rectè & decenter uterentur, beneficio illius adspirare possent ad cognitionem summi boni; indidit illis voluntatem, ut summum bonum agniti amore prosequerentur, laudarent, deprecarentq;. Ea enim est conditio voluntatis, ut quod intellectus bonum judicavit, voluntas amore suo dignum existimet, & diu retinere cupiat. Quod si igitur omnes, qui intellectu debito modo utuntur, ad cognitionem DEI, qui est summum bonum, perveniant, illud impense ament, ejus amicitiam ap-

petant

petant & consortio frui desiderent quam diutissime, non potest DEus clementissimus spem illorum fallere, quam ipse excitavit, non potest cum morte illis subducere summum bonum, existentiam illorum perdere & annihilare, nisi infinitæ suæ bonitati quicquam vellet derogare. Quis autem tantæ erit temeritatis, ut DEum ludificaturum esse miseros homines affirmare non erubescat? Absit igitur, ut DEo talia tribuamus, credamus potius, quod sana ratio dicitur, animam esse immortalem & nos summum Bonum, quod hic quasi per speculum & ænigma intuemur, plenius in vita æterna esse cognituros, aspectuq; ejus sine fine fruituros in secula. Deinde & repugnat immutabilitati divinæ, qua non potest desinere aut ipsius voluntas esse bona, aut omnipotentia in impotentiam utari, quod fieret, si DEus animam à se creatam in nihilum redigeret, existentiam ejus plane tolleret. Sive enim non potuisset, sive potuisset quidem & noluisse dicamus, DEum inconstantiae accusabimus. Quod cum blasphemum sit, animam esse immortalem, concedendum erit.

§. XIV.

Hæc sunt argumenta præcipua sanæ rationi consentanea, quæ si rite perpenduntur, non separatim sed conjunctim, non modo probant, sed

sed demonstrant etiam, & ob oculos quasi ponunt, animam non cum corpore interire, sed ad aliam vitam superstitem manere. Itaq; cum Conimbricenfibus non dubitanus asserere, *nostra atate ita celebre esse, animæ immortalitatem posse demonstrari, ut jure temerarius habeatur, qui huic assertioni refragaretur, minimeq; credendum esse, refragaturos Scotum & Cajitanum si nunc viverent, etsi aliquando aliter censuerint.*

§. XV.

Nihilominus, quia hodie inveniuntur magni Nominis Viri, qui in contrariam inclinant sententiam, eorum hic objectiones proponemus. In Genere primum objicitur contra Animæ immortalitatem: Quodcunq; captum humanæ rationis superat, in illud frustra inquiritur: Atqui Doctrina de immortalitate animæ captum humanæ rationis superat. E. Resp. Doctrinam de immortalitate animæ captum humanæ rationis non excedere, demonstrarunt illa argumenta, quæ modo à nobis adducta sunt, quæq; quamdiu non refutata fuerint, dilucide satis probant, instinctum & facultatem inquirendi à divino Numine nostræ inditam esse rationi. Secundo objiciunt: Quodcunq; dogma sola fide tenendum est, illud non potest demonstrari. Atqui dogma de immortalitate animæ sola fide tenendum est.

est. E. Resp. Non omnia, quæ fides docet, supernaturali cognitione teneri oportet, si alioquin satis nota sunt lumine naturali ex. gr. Omnium hominum futurum interitum, proximum esse diligendum, non lacerandum & similia, quæ cum natura doceat, in divinis tamen etiam Oraculis habentur. Nihil enim vetat ea, quæ naturali demonstratione assequimur, supernaturali etiam, sed tamen evidentiori longe judicio approbari. Tertiam Objectionem format Clarissimus Thomafius Jurisprud. Div. lib. 2. cap. 2. §. 22. quando philosophice demonstrari posse animæ immortalitatem ex eo vult negare, quod omnia, quæ de anima novimus, sint incerta planè & dubia, adeo ut accurata animæ definitio non detur. R. Datur omnino definitio animæ, quamvis sit illa imperfecta, & non omnibus numeris absoluta, ut perfectam animæ notitiam nobis acquirat, in aliqualem tamen ejus cognitionem nos adducit, & habet hoc cum multis aliarum rerum definitionibus non contemnendis commune, quod totam rei essentiam non exhauriat. Sic de equo conceptum non sufficientem præbet ejus definitio, quando vocatur animal hinnibile, & tamen melior ignoratur, quia latet differentia ejus specifica, ut penè omnium specierum.

§ XVI.

In specie, quod Providentiam divinam at-
tinet, nonnulli vim argumenti ex illa desumpti in-
fringere conantur, quando dicunt: Virtutem
sibi ipsi sufficere ad vitam feliciter instituendam,
hominiq; virtutibus dedito nullum deesse bo-
num. Esse illum in periculis depellendis cau-
tum, in obscundis intrepidum, adversa facile
ferre, & semper sibi ipsi esse solatio: Impium ve-
ro & plane carentem virtute esse miserrimum,
in omnibus timidum in actionibus dubium, sen-
tire nunquam non stimulum conscientiae, quae
scelera ex aggerat, tristem facit & excruciat. Ve-
rum Respondemus, parum roboris huic obje-
ctioni inesse. Videmus enim nequissimos saepe
homines ita esse sopitos in sua iniquitate et mali-
tia, ut pulsus conscientiae vel omnino non senti-
ant, vel etiam sentientes contemnant. Et sane
absq; periculo id facerent, si verum esset, ani-
mam cum corpore mori & nullus foret post
hanc vitam scelerum vindex. Contra omnem
virtutem eliminare videntur, qui virtutem sibi
ipsi praemio esse & nullam habere mercedem,
statuunt. Nemo quippe in paupertate vivere,
cupiditatibus frenum injicere, summaq; cum
molestia vitare voleat, quae carni grata sunt,
nisi compensationem aliquam sperare posset,
sed

sed effundet se in omnia facinora, furtum, libidi-
nem, homicidium inter laudabilia numerabit, ni-
hilq; sanctum, nihil justum putabit, quam quod
sibi gratum aut utile esse duxerit. Pergunt se-
cundo excipere hunc in modum: Nullum vir-
tuti theatrum conscientia majus est. R. Faten-
dum id quidem, sed negamus cum Lactantio,
virtuti ullum locum relinqui, si anima interit.
Neq; enim, ut ait ille lib. 7. Just. div. cap. 9. *Vir-
tus erit secundum naturam, cum praesenti vitae no-
ceat. Nam vita ista terrena, quam communem
cum multis dicimus, & voluptatem expetit, cujus
fructibus variis ac savoribus delectatur, & dolo-
rem fugit, cujus asperitas Naturam viventium
acerbis sensibus laedit. Si ergo & virtus prohibet
iis bonis, quae naturaliter appetuntur & ad susti-
nenda mala impellit, quae naturaliter fugiun-
tur: Virtus malum quoddam est, & ini-
micum naturae, stultumq; judicari necesse est eum,
qui eam sequitur, quoniam se ipse laedit & fugien-
do bona praesentia & appetendo mala sine spe fru-
ctus amplioris. Si autem virtus malum non est,
facitq; honeste, qui voluptates vitiosas, turpesq;
contemnit, & fortiter qui nec dolorem nec mortem
timet, ut officium servet, utiq; majus aliquod bo-
num assequatur, necesse est, quam sunt illa, quae*
D2 *sper-*

spernit. At vero morte suscepta, quod ulterius bonum sperari potest, nisi aternitas?

§. XVII.

Contra argumentum nostrum secundum scilicet testimonium omnium Gentium & consensum etiam Ethnicorum objicit idem Clarissimus Thomasius, ideo rejiciendam esse, quia Ethnici præter multa absurda & sanæ rationi contraria docuerint, immortalitatem animæ hanc niti hypothesi, quod animæ humanæ quasi particulæ sint ex divinitate decerptæ. Resp. Concedimus libenter, falsam hanc fuisse Gentilium hypothesin de animarum humanarum origine, quam absurdissimam esse fatetur ipse Cicero lib. I. de natura Deorum ita inquires. *Pythagoras, qui censuit, animam esse per naturam rerum omnem intentum & commeantem, ex quo nostri animi carperentur, non vidit, distractione humanorum animorum discerpi & dilacerari DEum, & cum miseri animi essent, quod plerisq; contingeret, tum DEi partem esse miseram, quod fieri non potest.* Interim tamen immortalitati animæ nihil derogat, quod Ethnici in veris causis allegandis erraverint, dummodo in re ipsa nobis cum consentiant. Tum etiam non omnis nostra probatio nititur hoc unico argumento, sed cum cæteris magis stringentibus debet conjungi, non vero ab iis separari.

§. XVIII.

§. XVIII.

Ad argumentum nostrum sextum, quo dicimus rerum mundanarum usum excitare tædium, regerunt: Fastidium illud, quod nos sentimus in rerum mundanarum & terrenarum usu quotidiano, oriri non tam ex ipsis rebus, quam naturæ nostræ inbecillitate, quæ nimia illarum fruitione facile debilitatur. DEum itaq; ajunt ingenerasse humano generi tale fastidium, ne damnum inde caperet. Resp. Veritati contrarium est, quod hic supponitur. Non enim cuiquam ignotum esse potest, provenire fastidium rerum caducarum ex usu perpetuo, qui nos docet, non id boni ejusmodi rebus inesse, quod animam reddat beatam.

§. XIX.

Contra appetitum innatum vitæ æternæ objicit Celeberrimus Scherzerus in Breviario Eustachiano quest. phys. 223. Etiam appetitus est impossibile. Appetitus ille potest esse argumentum superbiæ in anima humana R. Distingendum est inter appetitum inordinatum seu cum *αλαξία* conjunctum & ordinatum, qui nihil mali continet. Appetitus quidem impossibilem etiam datur, sed ille est inordinatus, malus atq; propterea coercendus. Appetitus vero animæ, quo illa æternitatem appetit, est ordinatus,

rus, neq; malus esse potest quia ideo vivere in æternum exoptat, ut summo bono fruatur, cujus desiderium DEum ipsum ingenerasse animæ supra, quando de communicatione summi boni agebamus, asseruimus. Objicitur secundo: Etiam bruta & resinanimes propensiones suas atq; desideria semper essendi manifeste satis ostendere: illas quidem victum querendo & fugiendo, quæ nocere possunt, has autem innato appetitu loci conservantis & conformatione illius figuræ, quæ minus patet externis incursum. R. Ejusmodi res ratione destitutæ non eo modo exerunt propensiones, quo homo. Nobilior enim cognitio & appetitus requiritur ad illud desiderium, quam quale animantibus inesse, cognoscimus, quippe quæ sui conservationem quidem appetunt, sed appetitu semper essendi destituuntur.

§. XX.

Contra Spiritualitatem animæ acutissimus Theologus & Philosophus Scherzerus objicit in Breviario Eustachiano physic: quæst: p. 253. Animæ status immaterialis nempe separatus est violentus, materialis vero sive conjunctus, est naturalis E. & ipsius essentia est materialis. Resp. Nulla est consequentia. Nam concessio, animam separatam esse in statu violento, non tamen erit materialis, si sit in statu unionis. Deinde si est im-

mate-

materialis in statu separato, hinc immaterialitas illi competet per naturam. Objicit 2. *Anima se ipsam non aliter, quam materialiter potest cognoscere, ergo illa ipsa dicit, se esse materialem, cui videtur esse credendum.* Cur enim, inquit porro, illi non credam, quando de se ipsa loquitur, cum credam, quando de aliis extra se differit. Resp. Non protinus id materiale est, quod spiritus noster cum aliqua materialitate concipit. Deinde falsum quoq; est, in idea animæ haberi aliquam corporeitatem. Nam datur utiq; intellectus purus h. e. talis, qui nullis opus habet speciebus sensibilibus vel phantasmatibus, ut patet ex inductione earum rerum, quæ non cadunt sub sensus, quales sunt morales, & quæ circa abstracta versantur. Objicit 3. *Non valet argumentum, quod est spirituale, illud est immortale, quamvis enim non habeat causas corrumpentes in se spiritus, habet tamen in se defectibilitatem, quæ oritur ex dependentia à Creatore, nisi enim Creator conservaret, deficeret actus, conservat autem juxta beneplacitum suum sive ex gratia. E. quod non deficiat, id gratiæ Creatoris tribuendum & non Naturæ.* Resp. Ad hanc objectionem jam responsum est superius, ubi probavimus, sanum dicere nobis rationem, DEum non posse velle ut anima in nihilum redigatur,

aut

aut existentia ejus planè tollatur, quamdiu manet, summè bonus, & in voluntate sua immutabilis. Possumus enim ita argumentari: Ex duabus contradictoriis sententiis de DEO, illa est præferenda, quæ magis cum perfectionibus divinis convenit, & divino illius honori illustrando magis inservit. Quis vero est tam imprudens, ut non facilè videat, aptiorem esse illam sententiam ad sapientiam, bonitatem & immutabilitatem divini Numinis declarandam, quæ dicit DEum velle in perpetuum servare animam, quam oppositam, quæ DEum annihilaturum esse animam statuunt. Majorem ostendit sapientiam DEI, animas ita ab interitu vindicare, ut piæ quidem indefinenter bonitatem ipsius laudibus extollant, & honorem ei debitum exhibeant, impiæ etiam nolentes & sine proprio commodo ipsius gloriæ inserviant, quam existentiam illarum, quæ manet semper in se bona, perdere. Majorem præ se fert bonitatem Creatoris opus productum in sua essentia servare, quam destruere. Magis deniq; convenit Constantiæ & Immutabilitati divinæ animam sola sua voluntate creatam conservare in perpetuum ad suam gloriam honoremq; , quàm mutata voluntate, licet possit ejus interitum impedire, concedere imò efficere, ut esse suum amittat & in nihilum recadat. Amplectenda igitur est

illa

illa sententia, quæ nos docet, DEum velle conservare animam in suam gloriam & obsequium, indeq; fore immortalē. Facit etiam pro nobis, quod ipse Clarissimus Scherzerus habet in Breviario suo Eustachiano. Phys. quæst. 222. quando dicit ibidem, *si immaterialitas constaret ex natura, etiam ex natura constaret immortalitas.* Atqui immaterialitatem nos abunde probasse confidimus. Objicitur 4. a Materialistis. Si anima esset incorporea, non posset uniri corpori. E. non est incorporea. Resp. Majorem esse falsam. Nam licet maxime distent corporeum & incorporeum, tamen unio negari non potest, licet modum hujus unionis ignoremus. Sufficit esse distinctissimas substantias corpus & Animam, multa namq; in naturalibus sunt, quorum modum ignoramus, propterea tamen res ipsa neganda non est. Quis enim novit modum missionis humidi & calidi, aut occultarum qualitatū & tamen nemo negat, talia conjungi in corporibus. Objicitur 5. Omnis substantia finita est corpus. Atqui anima humana est Substantia finita E. Resp. Hæc est petitio principii, quæritur enim, an omnis substantia finita sit corp⁹, quod nulla solida ratione subnixi affirmant adversarii. Contrariū potest ostendi, si argumentū ita convertatur: Nullus spirit⁹ est corp⁹, Anima est spiritus. E. non est corpus.

E

Major

Major in se clara est. Minorē supra probavim⁹. Ob-
jicitur 6. Magnam esse similitudinem inter
homines & cetera animalia, & tantam in
quibusdam animalibus esse solertiam, &
contra tantam in quibusdam hominibus tardi-
tatem, ut illis multo magis intellectus atq; cogi-
tatio adscribi possit, quam his. Resp. Verbis ad
quam re probabilius dicitur. Animantes enim
nullam curam gerunt religionis, quid post mor-
te u futurum sit, nesciunt, præcepta Dei non in-
telligunt, nulla illis inest eternas mentis, ut uno
momento, quæ variis in locis aguntur, collatrent
& præsentis sibi fingant, quæ omnia & longè
plura hominibus rectè tribuuntur. Ipsa quoq;
natura videtur discrimen bruta inter & homines
indicare voluisse, dum homini dedit corpus ere-
ctum, vultum sublimem, ut cælum aspiceret, &
sux originis meminisse quæat: contra animalia
corpora terrea adherent, & quæ infra, non cur
superius sunt intuentur, quod magis est testi-
monium, illis nullum esse cogitac. tum cura op-
lo. 7. Objicitur contra animæ spiritualitatem;
Anima non potest consilium extra corpus, quia
nascitur in corpore & pars corporis est, ut enim,
dicunt, oculus evulsus à corpore nihil parit va-
d re, ita & anima separata nihil sentire. Resp.
Anima non est pars corporis, sed *ojs* *habet* *ne*

hec oculo competit: videre si videndi facultas
per se, sed *ad* *videlicet* propter animam, i-
psi vero animæ potentia intelligendi & sentien-
di per se competit. Distingvendum etiam inter
partes integrales & essentielles. Oculus est pars
corporis integralis, anima est pars hominis essen-
tialis. Declarat hoc Lactantius l. 7. Just. div. cap.
12. *Anima* inquit, *non est pars corporis, sed*
sed in corpore, sicuti id, quod vase continetur,
vasis pars non est. Merentur hic quoq; addu-
ci verba Ludovici de la Forge, quæ exstant in
libro ejus de Mente humana cap. 7. §. 1. Ubi dicit:
Faud legem aliquas operationes mentis obnoxias
esse bonæ aut malæ corporis constitutioni, inte-
rim dum sunt unitæ, unde aliqui putant, merito
concludi posse, quando amplius unita non sunt, men-
tem amplius non agere nec agere posse. Verum hæc
consequencia tam *perum* *valida* est, ac si quis egregio
aliqui pictori, quantum pacto obligatum esse videret
ad præcisè imitandam, quicquid ineptus pictor
sive bene sive male imitata pingendo exhiberet, to-
to tempore, quæ ambo simul essent, tribueret omnes
errores, quos imitando bonus ille pictor committe-
ret, aut ac si quis crederet, non proprio Arte ni-
hil egregium facere posse, *perum* *essent* separati,
quæ viderat, ad aliquod tempus ipsum imitantem
ignorantiam suam sui. Eodem modo se res habet
cum mente humana, leges *mentis* cum corpore tam

obligant ad imitandum, quantum natura sua ipsi permittit, constitutionem corporis, cui juncta est, iis cogitationibus, quæ ab eo dependent, nos tamen propterea concludere non possumus, mentem esse obnoxiam infirmitatibus corporis, aut eam amplius esse non debere, quando semel vinculum eorum erit ruptum: Nam aliunde scimas perfectissimè, duas esse substantias non tantum distinctas, sed omnino diversas, atq; ita unio nos non nisi in admirationem potentia & sapientia ejus, quæ res tam arcte univit, ut videantur esse unum idemq;, præsertim ducere debet.

§. XXI.

Contra argumentum decimum fluens ex summi boni communicatione, objicitur. Qui amor conjunctus est cum illimitata obedientia ad omnia, ille etiam conjunctus est cum animo parato ad ferendum annihilationem æq; ac durationem, non vero æterre durationis desiderio & spe necessario implenda. Atqui amor animæ piæ erga DEum conjunctus est cum animo parato ad omnia. Et Amor piæ animæ conjunctus est cum animo parato ad ferendam annihilationem æq; ac durationem, non vero cum æternæ durationis desiderio & spe necessario implenda. Resp. Mutatur hic status controversiæ. Non enim queritur de obedientia Creaturæ, qualis

qualis illa sit, sed de communicatone summi boni facta Creaturæ rationali, cui se communicare dici non posset, nisi communicatio fieret convenienter ejus Naturæ. Objicitur secundo: Quicumq; habet indifferentiam ad utrumq; oppositorum, is non magis ad conservationem quam destructionem inclinare dici potest. Atqui DEus habet indifferentiam ad utrumq; oppositorum E. DEus non magis ad conservatio quam destructionem inclinare dici potest, & per consequens, incertum est, utrum velit conservare animam, nec ne. Resp. Indifferentia ad opposita vel sumitur hic pro indifferentia etiam ad non bonum. Sic negamus, DEum esse indifferentem, cum sit sanctissimus, ipsaq; bonitas, adeo ut nihil, quod non bonum est, ab illo oriri possit. Ita DEus non potest animam annihilare, & ex anima, quæ bona est, facere non ens, quod fieret per annihilationem. Vel indifferentia etiam sumitur pro indifferentia ad sola bona, ita ut unum bonum tanquam majus & maximum opponatur minori bono. Sic negamus Majorem propositionem & affirmamus eum, qui habet indifferentiam ad utrumq; oppositorum, i. e. ad bona minora & majora, magis propensum debere ad conservationem rerum quam destructionem, ratio est, quia destrucere est ex re non rem facere, con-

conservare autem aliquam rem in suo esse, est bonum quoddam. Sic solutis objectionibus, quæ præcipuè esse videbantur, vix aliquid solidi huic doctrinæ poterit opponi, aut amplius negari, immortalitatem animæ ex naturæ lumine esse demonstrabilem. Ex hac autem Demonstratione fructus egregius & commodum maximum redundat in convertendis illis hominibus, qui neq; DEum, neq; spiritum sive bonum sive malum credunt, aut saltem credere nolunt & communi nomine Athei appellantur. Hos convincere & à deviis in rectam viam reducere, hæc de immortalitate animæ doctrina omnium est aptissima. Si enim firmo stat tulo, animam in se esse incorruptibilem, corpori superstitem, neq; à DEo per omnipotentiam destructum aut in nihilum redactum iri, non poterit non Atheus esse sollicitus de loco, quo anima ipsius, postquam ex hac vita discessit, & à corpore est separata, demigratura sit, quod fecisse legimus tum multos alios salutis suæ & alterius vitæ dubios, tum imprimis Imperatorem Hadrianum, qui in hac flebili voce defecit: Animula, vagula, blandula, hospes, comesq; corporis, quæ nunc abibis in loca. Non poterit nō esse sollicitus de præmio & pœna, quorum alterutrum audit manere animam, prout vel bene vel male se gesserit hoc in mundo. Non poterit

poterit non esse sollicitus de autore DEo, qui habet potestatem vel infligendi pœnam, vel afficiendi præmio. Inquiret igitur ulterius Atheus in media, quæ ducere possunt ad istam beatitudinem, in DEum, quomodo sit colendus, ut favor ejus & gratia obtineatur, ut particeps fiat præmii & liberetur ab omni pœna. Quæ omnia quoniam sana ratio non dicitur, ubi se & voluntatem suam revelaverit divinum Numen, percontabitur. Quod si rite fecerit, nullum est dubium, quin, mediis cognitis, pœnitentiam acturus & consecuturus sit animæ suæ summam felicitatem. Nos vero, qui rectè h. e. ad usum vitæ philosophamur, decet curâ gerere quam maximâ, ne facultatib⁹ animæ nostræ abutamur. Caveamus igitur ne intellectu contemplationi rerum terrenarum tantum impendamus, illis solis studeamus & amore nostro dignas reputemus, quod si fecerimus, DEus T. O. M. ægre feret hunc sui contemptum, & tanquam ingratos atq; tanti beneficii oblitos æternis pœnis & cruciatibus nos afficiet & ulciscetur. Secedamus potius mente nostra ex hoc mundo & ascendamus in Cœlum, ubi DEus ille habitat, qui tam egregio intellectu nos beavit, tantis donis nos instruxit, quiq; dedit vires, illi eas reddamus considerando ejus magnificentiam

riam & splendorem. Intueamur ejus clementiam
an^qu^m prædicemus ejus bonitatem, omni^m no-
stras cogitationes in eum defigamus. Ille enim
est summum illud bonum, quo præstantius & ex-
cellius non datur, qui omnium amorem in se tra-
hit. Amemus, quod solum amorem meretur,
quod in amorem nostri sese effudit. Diligamus
illud bonum, quod facile contemptum parit re-
rum caducarum, quia nempe omnia delectabi-
lia amænitate & suavitate longissimè superat,
cui omnium simul creaturarum pulchritu-
do inest & Excellentia.

TANTUM.

